

Kapitel 1

Den nyfødte så med store øjne op fra krybben i læmme-
hulen. Han løftede sin højre arm og strakte de små fingre
mod Josefs ansigt.

Sådan en stille, alvorlig baby! Jordemødrene undrede sig.

Maria, hans mor, hvilede i den friske halm ved siden af den
improviserede vugge. Josef, *Messias'* jordiske beskytter, stude-
rede kærligt spædbarnets ansigtstræk.

Lad os skabe mennesker i vort billede.¹

Tæt ved stod en okse og et æsel og gumlede på deres foder.
Lam og moderfår sov i båse, uforstyrret af øjeblikkets begi-
venheder. Den forløbne tid, siden Guds Evige søn for første
gang drog ånde som *Menneskesønnen* på jorden, kunne tælles i
en enkelt time og en håndfuld minutter. Dog var hans sande
alder uden for tiden – evig – og således uden for menneskets
fatteevne.

Israel havde søgt efter Messias, som mænd søger efter guld
i hjertet af et stort bjerg. Sten for sten var jorden blevet ende-
vendt, og dog forblev den Evige Skat skjult. Så mange gene-
rationer havde længtes efter at se Hans ansigt, at de fleste nu
formodede, at Messias bare var en legende.

Men på denne sidste aften i *Hanukkah* var det sidste lys
blevet tændt.

For en søn er os givet.²

En enkelt guldklump var vasket ud af Himmels bjerg
ved Guds vilje og glimtede i det flakkende lys. Håbet var atter
født. Den genløsning, som den lidende verden længtes efter,
lå i skriget fra en nyfødt. Ved *Jahves*, den Eviges, gerning var
dette spædbarn garanten for, at en evig skat ventede alle, som
påkaldte hans navn!

Kunne det virkelig være sandt, undrede hyrderne sig, at Herren den Almægtige valgte at udtrykke sin kærlighed til Israel gennem et barns fødsel? Efter nøje overvejelse blev det fastslået, at de bedste historier i *Tóraen* næsten altid begyndte med fødslen af en længe ventet søn.

Alligevel havde alt i nat syntes så almindeligt: En ung kvinde med veer, der desperat søgte ly i en landsby pakket med rejsende. Et drengebarn født i Betlehems varme læmmehule. Det var svært at se miraklet i det.

Alligevel var det et mirakel. Guds søn rakt til verden gennem en jomfrus livmoder, som profeterne havde forudsagt. Hans første klynkende skrig blev hørt midt imellem første-fødte vædderlam, som var bestemt til ofring i templet. Måske ville det alt sammen give mening en dag, men i nat forblev meningen en gåde for dem, der tog del i dramaet.

Den klare flygtige stjerne, der havde skinneth som en første budbringer om Israels sande konges fødsel, var falmeth og forsvundet. De to klare planeter, der i månedsvish, som et tegn, havde danseth om hinanden i stjernebilledet Israel, var nu skjult bag det lag af skyer, der lukkede sig over området omkring *Efrata*.

Der var en kølighed i luften fra en kommende snestorm. Hyrderne stampede med fødderne og strakte hænderne ud mod vagtbålene i et forsøg på at holde varmen. Betlehems livsrytme var genoptaget. Der var ting at gøre. Opgaver at fuldføre.

Efter fødslen havde Rakel, den jordemoder, som tog sig af Maria og hendes barn, beordret mere vand trukket op fra den ældgamle Davidsbrønd. Det var blevet varmet for at bade *Davidssønnen*. Men Rakel havde ikke overvejet Guds pagt med kong David, da hun vaskede den blodige hinde af den nyfødtes rødmossede hud. Barnet havde ganske enkelt haft brug for at blive vasket som alle andre nyfødte.

De hyrder, der havde set og hørt englenth ude på *Migdal Eders* marker, så op mod himlen og håbede at flere himmelske proklamationer ville genlyde blandt Betlehems bakker.

Hvem havde nogensinde været vidne til en sådan herlighed som i nat? Hvad kunne det betyde?

Men i stedet for englerøster var det den stille sang fra spædbarnets unge mor, der lød ud til en halv snes upolerede hyrder. "Sov, sov, min lille dreng ..."

Så ung Maria var. Hvorfor havde Jahve valgt hende til at føde den ene, som englenerne kaldte Immanuel, "Gud med os"?³ Kunne det virkelig være sandt?

Det var sket på en måde, som ingen havde forestillet sig. Maria af Nazaret. Forlovet med Josef af Nazaret. Ikke meget mere end et barn og så ... almindelig. Dog havde englenerne bekendtgjort, at dette var Davidssønnens fødsel! Dette drengebarn var opfyldelsen af alle profetier i Toraen. Håbet for alle generationer i Israel!

Nogle af hyrderne vendte tilbage til fåreflokkene. Andre samlede sig i mindre grupper, hvor de hviskende af bare ærefrygt diskuterede, hvad de havde været vidne til.

Zadok, en høj, knoklet hyrde for Betlehems tempelflokke, vendte ryggen til flammerne og så op mod himlen. Den overnaturlige herlighed, som han og de andre havde været vidne til i nat, brændte i hans sind.

Ville englehærene komme tilbage? spekulerede Zadok. Ville de vise sig i templet i Jerusalem ved daggry under morgenofferet? Ville den højeste Gud kaste ild ned fra himlen og fortære Boethus, kong Herodes' ypperstepræst? Ville aske og svovl opsluge bedragerne, som uretmæssigt bar levitternes præsteklæder?

På denne sidste nat i Hanukkah ville templet da til sidst blive rensat af Jahves endelige dom? Ville hele jorden blive lutret af ild og gjort rede for den spæde Konges herredømme, den længe ventede Davidssøn?

Zadoks svoger, *Rabbi Eljahu*, blinkede mod gløderne. "Nogen bør skrive det ned. Ja, nedfælde ordene i en bogrulle, nøjagtig som vi hørte dem."

Rabbi Eljahus gravide kone, *Havila*, kom stavrende op ad stien mod kalkstenshulen med armene fulde af tæpper og

forsyninger. Havila, der var bredskuldret som sin bror Zadok, smilede til sin mand og bror, men standsede ikke for at snakke. Hendes ansigtsudtryk fortalte dem, at alt stod vel til.

"Kvinder," bemærkede Eljahu. "Tilkaldt for at tage sig af de praktiske dele. De sørger for mor og barns fornødenheder, mens vi mænd er overladt til at stå herude i kulden for at udgrunde meningen med det. Jeg misunder dem næsten."

"Min søster Havila har det som en fisk i vandet." Zadok stampede med fødderne i et forsøg på at få lidt varme i dem.

Lem, rødhåret og far til fem sønner, gned håndfladerne mod hinanden. "Kold nat, hva'? Du skulle skrive om, hvor koldt det var, Eljahu. Den nat Messias blev født. At stå herude. Messias valgte årets koldeste og mørkeste nat til at blive født i."

Zadok kiggede op mod himlen. "Havila skriver en sang om det. Mærk jer mine ord. I morgen har vi en sang om denne nat. Engle og fåreflokke på markerne."

"Og sne ved daggry." Lem tørrede næsen i ærmet.

Eljahu nikkede igen og igen, mens han stirrede ind i hulen. Hans stemme knækkede over, da han famlede efter ordene: "En dag bliver vi gamle, og man vil bede os om at fortælle historien om denne nat. 'Hvor var du?' vil man spørge. 'Hvornår så du englene? Hvordan så de ud?'"

Zadok skød underlæben frem. "Har I nogensinde set sådan en hud som englenes ansigter? Helt glødende, som ... som glansen fra perlerne på en kongekrone!"

Eljahu var enig. "Og folk vil spørge os, hvad de sagde, ord for ord. Hvad hørte vi? Var vi bange?"

Zadok spærrede øjnene op. "Bange? Jep. Jeg var bange. Ingen af os vil glemme, hvor vi stod eller sad, da de kom. Eller hvad der var det første, vi tænkte, da lyset begyndte at vokse."

Lem tilføjede: "Eller lyden af det."

Eljahu så igen mod indgangen til stalden. "Englestemmer. Den buldrende lyd fra jord og himmel. Og jeg! Jeg var der ved et tilfælde og holdt vagt sammen med jer på marken, fordi Noa var syg og havde spurgt mig om at tage hans vagt. Tænk, hvad jeg kunne være gået glip af!"

Zadok trak kappen sammen om ørerne. ”Jeg ville sove på den hårde jord resten af livet for at se sådan et syn igen! Og høre deres sang igen! Jep! Intet som det på hele jorden. Aldrig nogensinde. Ingen af os vil nogensinde glemme det øjeblik!”

Elijahu bar ved til samtalen: ”Din Rakel forløste barnet. Tænk på det! Min Havila kom og hjalp.”

”Vores koner, Elijahu. Det længe ventede barn blev ikke født i et palads. Ikke som vi forestillede os, at Messias ville komme. Vores kvinder vaskede ham i vand trukket op af Davidsbrønden og i Betlehems vin. Præcis som vores egne sønner blev vasket. Vore kvinder gned Guds kongesøn med salt ... med deres egne hænder. Salvete Messias med olivenolie fra vores forkrøblede oliventræer. Det er en ære.” Ville en sådan rolle ved Israels Konges fødsel en dag resultere i en position ved Kongens hof? spekulerede Zadok på.

”Jep,” fortsatte Zadok. ”Når han regerer i *Jerushalajim* og Davids trone er genoprettet, så vil alle os, der bor i Betlehem, have en historie at fortælle om den nat, han blev født. Med garanti. Vores sønner, vores små drenge – alle dem, der er tæt på ham i alder – måske vil de tjene Kongen. Hvem ved?”

Lem fnyste: ”Og skriv om Mordokaj fra kroen. Hvordan han viste dem væk. Nægtede dem et værelse, hvor Kongen kunne fødes. Sendte dem til en læmmehule i stedet!”

Zadok pirkede til kullene i bålet. ”Ja, den lede krovært. Når han bliver ædru, bliver vi nødt til at fortælle ham det. Hans vrangvilje bliver måske husket længe. En vanære resten af hans dage.”

En tid faldt mændene hen i tavshed. De ransagede himlen i håb om, at englene skulle vende tilbage. Skyerne lukkede sig sammen og skjulte de sidste stjerner. Zadok huskede trængslen i Mordokajs kro. Rå børster nogle af dem. Romerske embedsmænd, politiske spioner og herodianske skatteopkrævere.

Den nyfødte græd inde i hulen.

Elijahu hviskede hæst: ”Jeg er glad for, at det ikke bare var mig, der så det. Og hørte ... hvad vi alle hørte. De ville tro,

vi var skøre, hvis det ikke var, fordi der var tolv af os ude på marken, der så dem.”

Zadok bøjede nakken tilbage og granskede skyerne. ”Ikke en stjerne i sigte nu. Nej, hvem ville tro vores beretning, hvis der ikke var så mange af os?”

”Så ... tilsyneladende almindelig,” funderede Eljahu. ”Jeg mener moren. Seksten år gammel, vil jeg tro. Og faren. En tømrer. Af Davids hus. Her på grund af folketællingen. Det er slet ikke den måde, jeg havde forestillet mig, det ville ske på. Hvis det ikke havde været for, hvad vi så ...”

”Et fint, smukt barn. Hør den kraftige stemme. Stærk er han.” Zadok trak i sit ravn-sort skæg. ”Store hænder. Så I hans hænder?”

”Store.” Lem spredte fingrene helt ud.

Vinden vendte og blæste røg i ansigtet på Eljahu. ”Han vil vokse op og matche størrelsen.”

”Den drengs hænder vil vokse sig store nok til at gribe om gamle Davids sværd!” Lem efterlignede bevægelsen af et sværd mod Eljahus strube. ”Og ved du, hvis afhuggede hoved der bliver sat på en pæl over Møgporten? Selve Slagterkongens – hvis han skulle leve så længe!”

Eljahu hostede: ”Man siger, at Messias skal bringe fred til Jerushalajim.”

Lem svarede: ”Fred følger altid krig.”

”Dødens fred.” Zadok lagde mærke til, at de andre hyrder var inden for hørevidde. De løftede hovedet ved Lems triumferende udråb som dyr, der fornemmer en fare.

Zadok puffede hårdt til Lem og trak ham til side. Han sænkede stemmen til en bøs hvisken. ”Var din tunge, Lem, hvis du vil beholde livet. Tal ikke om oprør på sådan en hellig nat som denne! Du var tæt på at tale om åbent forræderi i en verden, hvor selv fuglene kan være Herodes’ spioner.”

Lems trodsige smil falmede. ”Jeg ville bare sige ...”

”Lige meget, hvad du ville sige. Du har fire sønner og en god kone i Sharona. Vær ikke et fjols. Husk min egen bror Onias, korsfæstet på muren til sit hus.”

”Ja. Javist, Zadok. Jeg tænkte bare, at vores bekymringer snart får ende. Englene ...”

”Det kommer til at tage nogle år, før den lille der er stor nok til at lede en hær ind i Jerushalajim. Når den dag kommer, vil Betlehems mænd marchere under hans banner med dragne sværd. I mellemtiden er der en hersker i Israel, som har myrdet sine egne sønner. Ligesom den gamle Akab er han. Tror du, sådan et bæst ville vige tilbage for noget som helst for at beholde magten? Lem! Der er tolv mænd her ved ilden. Og drenge også. Hvad nu, hvis de taler om, hvad du sagde? Kongens hoved på en stage over Møgporten? Vi betyder ikke mere for Herodes end en bille, der kravler hen over gulvet. Han ville knuse os og ikke engang besvære sig med at tørre vores indvolde af skosålen.”

Lem blegnede og dukkede hovedet. ”Hvem ville finde på at gentage, hvad jeg sagde?”

”Der behøver kun at være én, der siger et forkert ord i Jerushalajim. En finke af panden.” Zadok slog ham på skulderen. ”Nu skal du høre, Lem. Vi kan ikke holde det hemmeligt, at en flok engle viste sig mellem os hyrder. Vi går midt over, hvis vi ikke kan tale om sådan et syn. Og barnets fødsel. Men pas på, hvad du siger om den politiske situation, o.k.? Der er en vis fare forbundet med det for os alle. Og særligt for barnet, tænker jeg.”

En søvnig olielampe hang ned fra en metalkrog, der var slået ind i staldens klippevæg. Lugten fra kreaturerne hang i luften i den varme dunkelhed.

Rakel, træt efter den lange, desperate kamp for at stoppe den unge mors blødning, sad på en omvendt kasse og lænede sin ryg mod lågen. Idet hun trak sin uldkappe sammen omkring skuldrene, lukkede hun øjnene og sukkede af lettelse.

Havila trådte ind i stalden med kinder, der var sprukne af vinden. Hun bar på en skål fuld af sten, der var blevet varmet i

kogende vand over vagtbålet. Hun var næsten lige så høj som sin bror Zadok, havde en kraftig knoglebygning og var bred om hofterne og stærk som en mand. En høgenæse mellem gennemborende brune øjne var hendes mest fremtrædende ansigtstræk. Havila flyttede ubesværet stenene fra den ene arm til den anden, mens hun tårnede sig op over Rakel.

Rakel førte en finger til læberne, gjorde en bevægelse over mod Maria og barnet og mimede ordet *sover*.

"Friskt vejr derude," hviskede Havila med en overraskende barnlig stemme, der stod i kontrast til hendes fremtoning. "Næsten alle er gået hjem i seng. De siger, det bliver sne."

"De her holder kulden ude." Rakel svøbte stenene i klude og lagde hver af dem under de tykke uldtæpper, som dækkede hendes patient og den nyfødte. Ingen af dem rørte sig.

"Hyggeligt herinde, hva?" Havila gned en hånd hen over sin tydeligvis gravide mave. "Det må være lidt af et chok for et barn at komme ind i den kolde, grusomme verden."

"En kold, mørk nat at blive født i," samtykkede Rakel, idet hun kikkede med tungen. "Og også en kold, mørk nat for en kvinde, der er gravid i syvende måned, at være ude i, ikke? Så, Havila, gå hjem. Gå tilbage i seng."

"Bedstemor er hos drengene. Jeg vil ikke gå glip af noget. Sikken en nat. Hvad nu hvis englene kom tilbage, og jeg sov fra det?"

"Engle har mere omløb i hovedet end at gå ud anden gang i sådan en nat. Barnet er født. Han ser ud som andre babyer. Spiser som andre babyer. Har brug for at blive vasket og skiftet som andre babyer. Jeg tænker, Himlen har sagt alt, hvad der er at sige om den bitte Konge af Israel, indtil han vokser til."

"Jeg er ikke træt."

"Sig til din mand, at *Rakel* siger, han skal følge dig hjem, o.k.?"

"Elijahu vil gerne blive. Ham og Zadok. Forfrosne på bagsiden og ristede på forsiden af bålet. Næsten de eneste, som stadig er der." Havila stirrede ned på dyngen af uldtæpper, der lige nøjagtigt skjulte Maria og den lille. "Sikken en nat."

”Et par timers søvn ville gøre underværker for dig. Se, selv Josef, hendes mand, sover. Alle sover bortset fra dig og mig. Fårene har mere omløb i hovedet end os. Og jeg får brug for din hjælp i morgen. Vær fornuftig, Havila, vil du ikke nok?”

Havila rynkede panden. ”Kan du klare det?”

”Jeg kan klare det, hvis du vil holde op med at finde på ting at gøre. Jeg sover her, hvis du bare vil gå hjem. Der bliver masser af arbejde i morgen, når vi skal have dem op til huset. Du er ikke tæt nok på at have gået tiden ud til at risikere en for tidlig fødsel. Hvor mange ture har du gået frem og tilbage fra huset og til brønden – oven i købet med de tunge sten?”

”Før jeg går i seng, vil jeg se efter ilden i fødeværelset.”

”Godt, gør det.”

”Der kommer til at være rart og varmt i morgen. Og jeg vil have morgenmad parat. Skal vi sige ved daggry?”

”Ja. Lige før solopgang, hvilket der ikke er så længe til. Vi skal nok være klar. Send Lem og Joachim ned i morgen tidlig. Bed dem om at tage båren med. Vi får brug for deres hjælp til at bære hende op til huset.”

Med et muntert blik på den nybagte mor gik Havila.

Rakel satte sig igen på kassen og døsede hen. I sin halvsomme forestillede hun sig kong Herodes palads og fødslen af herodianske prinser på juvelbesatte senge. Den Evige måtte have humoristisk sans for at lade sin søn føde i en færebås.

†

Kong Herodes vågnede af et nyt mareridt. Hans sengetøj var gennemvædet af sved på trods af den kølige luft. Hans tynde, stride hår lå klistret til hovedbunden. Hans læber bevægede sig i et tydeligt forsøg på at skrigе, men alt, hvad han frembragte, var en hæs hvisken. De krogede fingre på kongens ene hånd trak krampagtigt i hans silkenattøj, mens den anden fór op til hans usamarbejdsvillige strube.

Der var ingen tjenere i nærheden, og sovekammeret i paladset i Cæsarea ved Havet var hyldet i næsten begsort mørke.

Herodes' rindende øjne fór skræmte rundt i rummet, men fandt ingen fysiske modstykker til de anklagende skikkelser i hans drømme.

"Pin mig ikke, Mariamne!" kvækkede han. "Alex. Ari."

Råbet fra en fjern vagt, der meldte klokkeslættet, genlød ind gennem det høje sydvendte vindue. Et par stjerner glimtede i den smalle, bueformede åbning. Herodes' hektiske åndedrag blev omsider roligere. Kongen slappede af, i takt med at hans greb om virkeligheden vendte tilbage.

Kongens palads ved den romerske provins Judæas kyst lå gunstigt for at nyde godt af luftningerne fra Middelhavet. Men i nat, få dage før det romerske nytår, i den romerske kejser Augustus' tyvende regeringsår, var der ingen svalende luftning. Et særligt lavt tidevand havde gjort, at havet havde trukket sig tilbage fra havnen. Stanken af rådden fisk og tang, blandet med den ramme lugt fra byens kloakker, rev i Herodes' næsebor.

Det var stanken af død.

Kongen havde for nyligt forladt sin hovedstad Jerusalem for at undslippe vinteren i Den Hellige By. Men her i Cæsarea var det, som om kulden ikke bare krøb ind i Herodes' knogler, den lå ved siden af ham, når han sov.

Selv nu krøb en flørlet dis ind ad vinduet som en fjerprydet slange. Tågen nærmest klæbede til væggene og gardinerne.

Øverst i Herodes' vindue kiggede Beskytteren, den blåhvide Sirius, ind.

Herodes stirrede på den. Den opadstigende em først skjulte, dernæst afslørede, så omkransede den funklende stjerne. En ny tågespiral fulgte den første, så en tredje. Tøvende flød tågedisen hen over fodenden af kongens seng, mens den forgrenede sig, genforenedes, delte sig igen, inden den fejede ind i rummets hjørner. Herodes, som atter var rædselsslagen, udstødte et krampagtigt skrig: "Nej! Lad mig være!"

Skjult under en pude lå en daggert. Herodes greb den og slog i luften med den og brølede på sine vagter. "Jeg er kongen! Jeg er den *eneste* konge over jøderne," snerrede han til det

tomme værelse. ”Mig! Jeg er kongen. Ingen skal få min trone! Vagter! Vagter!”

Herodes rablede igen navnene af sig på den kone, han havde henrettet tyve år tidligere, og på hendes sønner, som først lige var blevet ekspederet. Han veg tilbage for den truende tågedis, som om virkelige arme rakte ud imod ham. ”Gå væk, lad mig være,” græd han, mens han lå sammenkrøben ved siden af sengen og viftede mat med kniven.

Det var dér, Hermes, hans øverste sikkerhedsvagt, fandt ham.